

приймачів, особливо технології RTK (режим реального часу) та VRS (віртуальна референційна станція), електронних тахеометрів тощо.

Висновок. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна ствердити, що Державна референційна геодезична система координат УСК-2000 є системою нового покоління в Україні, її впровадження пов'язано з все більш наростаючими вимогами до достовірності отримуваних даних поряд з використанням глобальних навігаційних супутникових систем, з принципово новим класом точності. Проте, в процесі введення виникло чимало труднощів, пов'язаних з не правильним підходом з боку відповідних державних органів та не достатньою нормативною та методологічною базою. Дана система координат дає можливість в повній мірі використовувати Державну геодезичну мережу, а зв'язок з міжнародною системою ITRS каже про те, що вона відповідає міжнародним стандартам і стає в один ряд із системами координат, запровадженими у провідних країнах світу і є надбанням європейського досвіду використання систем відліку даного типу.

Список використаних джерел:

1. Заземленюк А.В. Про сучасний стан координатного забезпечення та перспективи його вдосконалення для задач кадастру / Заземленюк А.В.. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2008. – 7 с.
2. Порядком використання Державної геодезичної референційної системи координат УСК-2000 при здійсненні робіт із землеустрою затверджений наказом Міністерства аграрної політики продовольства України від 02.12.2016 № 509 [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1646-16>
3. Державна геодезична референційна система координат УСК-2000 та її зв'язок зі світовими і європейськими системами координат [Електронний ресурс] / Інформація сайту кафедри Землепорядкування та кадастру сумського НАУ. – Режим доступу: <https://ztk.jimdo.com/>
4. Кучер О.В. Внедрение государственной референцной системы координат Украины / Кучер О.В.. – Київ: Науково-дослідницький інститут геодезії і картографії, 2012. – 6 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Самойленко Л.В., Чукаріна Н.М

Державний ВНЗ «Національний авіаційний університет», м. Київ
samoilenko2017@ukr.net

Встановлені особливості правового статусу та порядку виведення земель для розміщення та експлуатації будівель і споруд автомобільного транспорту та дорожнього господарства. Запропоновані шляхи вирішення нерегульованих законодавством аспектів.

Ключові слова: виведення земельних ділянок, дорожнє господарство

Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування має для держави пріоритетне значення [ст.14, 1]. Тому, аналіз правових аспектів виведення земель для автомобільного транспорту є актуальним.

До земель автомобільного транспорту належать земельні ділянки під спорудами, будівлями та іншими об'єктами, що забезпечують роботу автомобільного транспорту незалежно від форм власності.

Автомобільні дороги поділяються на: а) автомобільні дороги загального користування державного значення (міжнародні, національні, регіональні, територіальні) і місцевого значення (обласні, районні); б) вулиці і дороги міст та інших населених пунктів (магістральні дороги, магістральні вулиці загальноміського та районного значення, вулиці та дороги місцевого значення); в) відомчі (технологічні) автомобільні дороги; г) автомобільні дороги на приватних територіях. Відповідно до рівня доріг визначаються їх складові.

Землі транспорту можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності, а також бути об'єктами концесії [2].

Автомобільні дороги загального користування перебувають у державній власності і не підлягають приватизації. Частини вулиць і доріг міст та інших населених пунктів, що з'єднуються з автомобільними дорогами державного значення, належать до Єдиної транспортної системи України і не підлягають приватизації. Вулиці і дороги міст та інших населених пунктів

знаходяться у віданні органів місцевого самоврядування і є комунальною власністю.

Автомобільні дороги загального користування, які у зв'язку з розширенням меж територій міст стають частиною їх вулично-дорожньої мережі, можуть передаватися безоплатно в комунальну власність за рішенням Кабінету Міністрів України.

Відомчі (технологічні) автомобільні дороги та дороги на приватних територіях знаходяться у власності юридичних або фізичних осіб.

Проїзна частина доріг, мости і шляхопроводи, технічні засоби організації дорожнього руху, зовнішнє освітлення на вулицях і дорогах населених пунктів можуть передаватися безоплатно в державну власність та, із державної - в комунальну власність за рішенням органів місцевого самоврядування та Кабінету Міністрів України. Автомобільні дороги на приватних територіях можуть передаватися власниками у державну або комунальну власність за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України або органів місцевого самоврядування.

Правовий режим земельних ділянок дорожнього господарства визначається Законом України "Про автомобільні дороги" [1].

Ширина смуг і розмір ділянок земель, що відводяться для автомобільних доріг в постійне користування, залежить від категорії доріг, кількості смуг руху, висоти насипів і інших умов. Розміри встановлюються відповідно до норм введеної земель для автомобільних доріг [3].

При проектуванні автомобільних доріг необхідно враховувати розташування сільськогосподарських і промислових об'єктів, водоймищ, родовищ корисних копалин, інженерних комунікацій, меліоративних каналів, зон радіаційного забруднення земель. При проектуванні нових і реконструкції існуючих автомобільних доріг державного значення їх траси прокладають, як правило, в обхід існуючих населених пунктів.

Земельні ділянки, які відводились під кар'єри, під тимчасові будівлі, виробничі бази, під'їзні дороги, підлягають поверненню власникам земель, землекористувачам, орендарям після будівництва або реконструкції дороги. Вони повинні бути рекультивовані та приведені у відповідний стан.

У разі необхідності відчуження землі, що є приватною чи комунальною власністю, для будівництва та реконструкції автомобільних доріг загального користування створюється державна комісія [4]. Комісія пропонує викуп земельних ділянок

за ринковою ціною. При цьому враховується і ринкова вартість будинків чи споруд, які розташовані на цій земельній ділянці. Якщо власник землі не погоджується із запропонованою ціною, то ці земля відчужується за рішенням суду.

Державне управління автомобільними дорогами загального користування здійснює Державне агентство автомобільних доріг України - (Укравтодор) [1]. Укравтодор відповідає за якість робіт з проектування, будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування.

Управління вулицями і дорогами населених пунктів здійснюють відповідні органи місцевого самоврядування. Управління функціонуванням і розвитком відомчих (технологічних) автомобільних доріг здійснюється юридичними або фізичними особами, у власності яких вони знаходяться.

Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту, обов'язки землевласників та землекористувачів з утримання земельних ділянок в межах смуги відведення автомобільних доріг встановлені Єдиними правилами ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони [5]. Розміщення об'єктів у межах смуги відведення повинно бути погоджене з власниками доріг.

Дозволи на розміщення споруд малих архітектурних форм в межах червоних ліній міських вулиць і доріг надаються відповідними місцевими виконавчими органами міських рад [6] та погоджуються здержавно-експлуатаційними та іншими заінтересованими організаціями. Будівництво об'єктів дорожнього сервісу, автозаправних станцій, виконання робіт у межах смуги відведення автомобільних доріг за межами населених пунктів здійснюється згідно з дозволом органів державного управління автомобільними дорогами. Всі дозволи погоджуються з відповідними підрозділами Національної поліції. Дозволи видаються платно впродовж 30 днів. Усі сторони, пов'язані з виробничою діяльністю на автомобільних дорогах вирішуються судом. Проте, порядок відведення земельних ділянок під об'єкти дорожнього комплексу та охоронні зони автомобільних доріг залишається законодавчо не врегульованим.

Законодавство звільняє від сплати земельного податку землі дорожнього господарства автомобільних доріг загального користування відповідно до переліку у Податковому кодексі [ст. 283, 6]. Однак, площа цих земель обліковується разом із іншими

землями автомобільного транспорту. Це не дає змоги контролювати фактичні розміри земель, що не оподатковуються. Вищезгадане визначає необхідність удосконалення законодавства щодо набуття права на землю дорожнього господарства. Необхідна кодифікація чинного законодавства щодо статусу та складу вказаних земель. Необхідно деталізувати складові автомобільних доріг та вирішити питання щодо режиму користування землями в охоронних зонах. Потрібно чітко визначити порядок погодження місця розташування об'єктів автомобільного транспорту.

Для врегулювання питань земельного законодавства, щодо введеної земель автомобільного транспорту законодавець планує внесення змін до Земельного Кодексу та інших нормативно-правових актів. В проєкті закону, поданому на розгляд Верховної Ради у 2016 році, пропонується розділити землі дорожнього господарства і землі автомобільного транспорту. Передбачається заборона передачі земель державної та комунальної власності під автомобільними дорогами загального користування у приватну власність. Встановлюються норми охоронних зон з обох боків земляного полотна для забезпечення нормальних умов експлуатації й запобігання ушкодженню споруд дорожнього господарства.

Список використаних джерел:

1. Про автомобільні дороги :Закон України від 08.09.2005. - № 2862-IV// Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2005.- N 51, С. 556. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2862-15>
2. Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг : Закон України від 14.12.1999. - № 1286-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2000. - № 3, ст. 21. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1286-14>
3. Норми введеної земельних ділянок для будівництва (реконструкції) автомобільних доріг: ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ Споруди транспорту ДБН В.2.3-16:2007 Чинні від 2008-01-01. - Режим доступу: http://www.dnaor.com/html/29889_4.html.
4. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009

року. - N 1559-VI. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-2013-%D0%BF>

5. Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1994. - № 198. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/198-94-%D0%BF>

6. Споруди транспорту// Склад та зміст проєктної документації на будівництво: ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ ДБН А.2.2-3:2014. - Режим доступу: <http://www.dnaor.com/html/29884.html>

7. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2011. - № 13-14, № 15-16, № 17, С.112. - Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2755-17>

УДК 333.363:349.414

ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ПІД АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ

Самоїленко Л.В.

Державний ВНЗ «Національний авіаційний університет», м. Київ
samolienko2017@ukr.net

Виконаний аналіз законодавчого регулювання відведення земель автомобільного транспорту. Встановлені особливості правового статусу та порядку відведення. Виявлені нерегульовані законодавством аспекти. Запропоновані шляхи вирішення.

Ключові слова: відведення земельних ділянок, викуп для суспільних потреб

Пріоритетами дорожнього комплексу, згідно із Транспортною стратегією України на період до 2020 року, є забезпечення розвитку автомобільних доріг загального користування відповідно до темпів автомобілізації країни. У зв'язку з цим постійно зростає потреба у земельних ділянках для нового будівництва та реконструкції існуючих. Тому питання встановлення особливостей правового регулювання відведення земельних ділянок під автомобільні дороги з урахуванням порядку їх вилучення для суспільних потреб є актуальним.

Автомобільні дороги – це лінійні споруди, що прокладаються, як правило, на вільних від забудови землях, якими, в першу чергу, є землі сільськогосподарського призначення. Проте,

Земельний кодекс відзначає, що землі, придатні для потреб сільськогосподарства, повинні надаватися насамперед для сільськогосподарського використання. Для будівництва автомобільних шляхів надаються переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості [1]. Виконати це практично не можливо для природно-сільськогосподарських районів з переважним поширенням родючих, навіть особливо цінних ґрунтів. Крім того, при проектуванні доріг вирішальним фактором є її вартість, що залежить від довжини дороги.

Земельні ділянки сільськогосподарського призначення, як правило, передані в приватну власність для товарного сільськогосподарського виробництва (земельні частки (паї)) працівниками сільськогосподарських підприємств внаслідок їх роздержавлення. Тому для відведення земельних ділянок під автомобільні дороги необхідно викупити (випучити) їх у землевласників для суспільних потреб, сплатити при цьому збитки.

Право викупу земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб для будівництва, капітального ремонту, реконструкції та обслуговування лінійних об'єктів та об'єктів транспортної і енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад тощо) мають органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень [2].

Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності прописаний також у ст. 151 Земельного кодексу [1]. Відповідно до якої, юридичні особи, зацікавлені у викупі земельних ділянок, що перебувають у власності громадян чи юридичних осіб, для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності, зобов'язані до початку проведення проєктних робіт погодити з власниками землі і органами державної влади або органами місцевого самоврядування, згідно з їх повноваженнями, місце розташування об'єкта, розмір земельної ділянки та умови її викупу з урахуванням комплексного розвитку території, який би забезпечував нормальне функціонування на цій ділянці і прилеглих територіях усіх об'єктів та умови проживання населення і охорону довкілля. Погодження матеріалів місць розташування об'єктів на особливо цінних землях провадиться Верховною Радою України. У разі викупу

земельних ділянок під об'єкти містобудування, розміщення яких визначено містобудівною або землепорядною документацією, погодження місця розташування об'єкта не проводиться.

Викуп здійснюється лише за згодою їх власників шляхом укладення договору купівлі-продажу або міни (у разі надання у власність земельної ділянки замість викупу), що підлягає нотаріальному посвідченню. У разі якщо протягом одного року з дня прийняття рішення про викуп договір купівлі-продажу з власником земельної ділянки не укладений, таке рішення втрачає чинність і може поновлюватися не раніше ніж через два роки. У разі неотримання згоди власника з викупом, земельні ділянки можна примусово відчужити у державу чи комунальну власність лише в разі, якщо будівництво дороги передбачається здійснити із застосуванням оптимального варіанта з урахуванням економічних, технологічних, соціальних, екологічних та інших чинників або за рішенням суду. Отже, передбачений варіант вилучення земельної ділянки із приватної власності і без викупу.

Право власності на земельну ділянку викуплену для суспільних потреб, переходить до держави чи територіальної громади після укладення договору купівлі-продажу та державної реєстрації такого права, яка здійснюється після переухування попередньому власнику викупної ціни в повному обсязі, що підтверджується відповідними розрахунковими документами. З цього моменту право оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо неї припиняється. Тобто, викуп отримує тільки власник земельної ділянки, а суб'єкти похідних прав залишаються без компенсації.

Проте, відповідно до ст. 156. Земельного кодексу власникам землі та землекористувачам відшкодовуються збитки, заподіяні внаслідок вилучення (викупу) сільськогосподарських угідь для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом органами виконавчої влади чи місцевого самоврядування після прийняття відповідною радою (державною адміністрацією) рішення про вилучення (викупу) земельних ділянок у період до видачі документа, що посвідчує право на неї.

У разі відведення землі державної чи комунальної власності, обов'язковим є їх продаж окремими лотами на конкурентних засадах (на земельних торгах). Проте, земельні ділянки під будівництво, обслуговування та ремонт об'єктів транспортної інфраструктури, дорожнього господарства (крім об'єктів дорожнього сервісу) надаються в постійне користування

Облагодорами без проведення земельних торгів органами місцевого самоврядування або державної влади, які проводили викуп (випучення) земельних ділянок для суспільних потреб відповідно до ст. 134 Земельного Кодексу. Без земельних торгів відведення земельних ділянок під об'єкти автомобільного транспорту відбувається у разі фінансування їх будівництва за кошти державного та місцевих бюджетів, а також надання земельної ділянки, викупленої для суспільних потреб чи примусово відчуженої з мотивів суспільної необхідності, передачі в оренду чи концесію нерухомого майна.

Отже, в разі необхідності відведення земельної ділянки під автомобільну дорогу загального користування навіть місцевого значення (обласного, районного) постає ряд питань.

1 У зв'язку із значною протяжністю та необхідністю прокладання автомобільної дороги по території декількох обласних (районних, міських, сільських) рад, необхідно розробляти проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель державної чи комунальної власності, виконувати їх погодження, реєструвати земельні ділянки окремо по кожній адміністративно-територіальній одиниці. Простіше - відразу Облагодору у постійне користування.

2. Якщо проєктна дорога проtrasована по земельних частках (паях), відомості про які внесені до Державного земельного кадастру, необхідно виконати їх поділ на підставі відповідних технічних документів із землеустрою та укласти договори купівлі-продажу на кожну частину земельної ділянки, на підставі яких право власності переходить до відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування. У цьому випадку є сенс викупляти земельні ділянки органами державної влади вищого рівня, а не по окремих адміністративно-територіальних одиницях.

Тобто, навіть при згоді землевласників на викуп у них земельних ділянок (частин) для суспільних потреб, необхідно розробити значну кількість документів щодо поділу земельних ділянок, зареєструвати у Державному земельному кадастрі новосформовані земельні ділянки, укласти на кожну земельну ділянку договір купівлі-продажу, виконати об'єднання земельних ділянок (при можливості) на підставі відповідних технічних документів із землеустрою, знову зареєструвати новосформовані земельні ділянки у Державному земельному кадастрі, надати їх у постійне користування. Облагодору на

підставі рішення. Навіть, не враховуючи правову невизначеність так званих «невитребуваних» паяв, коректно вирішити проблему наряд чи можливо. Також постає питання вартості трансакції.

Вказане обумовлює необхідність правового врегулювання особливостей надання земельних ділянок під автомобільні дороги, удосконалення правових норм щодо використання для будівництва доріг сільськогосподарських угідь, погодження місць розташування об'єктів. Слід вдосконалити погодження і реєстрацію земельних ділянок автомобільних доріг, забезпечити здешевлення витрат на відведення земельних ділянок шляхом їх викупу та інформаційну єдність усіх суб'єктів (органів та осіб), задіяних у вказаному процесі.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001, N 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 року. - N 1559-VI. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-2013-%D0%BF>

УДК 349.4

ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ДЛЯ ТОПОГРАФО-ГЕОДЕЗИЧНОЇ ЗІОМКИ

Скоробагатько А.В.

Державний ВНЗ «Національний авіаційний університет», м. Київ
alinasakorobahatko321@gmail.com

Науковий керівник: Бабій В.В., асистент

В наш час новітніх технологій досить стрімко зростає популярність на використання безпілотних літальних апаратів під час виконання топографо-геодезичних робіт, що спрощує виконання та дає більшу точність робіт, що необхідні для створення топографічних планів та карт.

Ключові слова: безпілотні літальні апарати, топографо-геодезична зйомка